

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดกับโรงเรียนอนุบาลเอกชน และศึกษาความสัมพันธ์ของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนกับพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน หลังจากผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าทฤษฎีและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัยแล้ว ได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
2. การหาความเที่ยงและความตรงของเครื่องมือ
3. การสุ่มตัวอย่างประชากร
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. การสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 แบบ คือ แบบสังเกตพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนระดับปฐมวัย และแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยพร้อมทั้งคณะผู้วิจัยรวม 8 คน ได้ช่วยกันสร้างขึ้นโดยมีการพัฒนาเครื่องมือนี้อย่างนี้

1.1 แบบสังเกตพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนระดับปฐมวัย ผู้วิจัยและคณะผู้วิจัยได้ศึกษาความหมาย ความสำคัญของทฤษฎีปฏิสัมพันธ์

และการวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์แบบต่าง ๆ จากหนังสือ เอกสาร วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การศึกษาพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน จะทำให้มองเห็นสภาพการถ่วงและบรรยากาศของห้องเรียน รวมทั้งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นแก่ตัวนักเรียน แต่การวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์แบบต่าง ๆ เท่าที่ปรากฏไม่พบว่า มีแบบการวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่ใช้กับชั้นเรียนระดับปฐมวัย คณะผู้วิจัยจึงนำแบบการวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของแฟลนเคอร์ส (Flanders Interaction Analysis Category) ที่ เน็ด เอ แฟลนเคอร์ส (Ned A. Flanders) สร้างขึ้นเพื่อใช้วิเคราะห์พฤติกรรมทางวาจาในการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาไปทดลองใช้กับเด็กระดับปฐมวัยที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลนครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม, บ้านเด็กจุฬา¹, และโรงเรียนอนุบาลละอออุทิศตามลำดับ ในระหว่างการทดลองแต่ละแห่ง คณะผู้วิจัยได้บันทึกพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนนอกเหนือจากแบบวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของแฟลนเคอร์ส แล้วนำมาปรับปรุงใช้ในครั้งต่อ ๆ มา จนในที่สุดได้พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนที่สมบูรณ์ครอบคลุมทั้งพฤติกรรมของครูและพฤติกรรมของนักเรียน ทั้งพฤติกรรมทางวาจาและพฤติกรรมทางท่าทาง พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนทั้งหมดจัดแบ่งเป็น 14 หัวข้อ แต่ละหัวข้อมีชื่อย่อและรหัสประจำข้อแยกตามลักษณะการแสดงออกของพฤติกรรม คือพฤติกรรมทั้งทางท่าทางและทางวาจาใช้รหัสเป็นเลขจำนวนเต็ม พฤติกรรมที่แสดงออกทางท่าทางใช้รหัสลงท้ายด้วย .1 และพฤติกรรมที่แสดงออกทางวาจาใช้รหัสลงท้ายด้วย .2 ยกเว้น

¹โครงการรับเลี้ยงดูบุตรวัยก่อนเรียน ของสโมสรอาจารย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อที่ 4 พฤติกรรมครูถามคำถาม แยกเป็น 4 ข้อย่อยตามลักษณะของคำถาม คือ

- 4.1 คำถามที่จำกัดคำตอบ
- 4.2 คำถามที่ถามความต้องการ
- 4.3 คำถามที่ถามการให้นักเรียนวิเคราะห์และ/หรือแสดงความคิดริเริ่ม
- 4.4 คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ

และหัวข้อที่ 14 พฤติกรรมเจียมและสับสน แยกเป็น 2 ข้อย่อย คือ

- 14.1 เจียม
- 14.2 สับสน

หัวข้อพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนทั้ง 14 หัวข้อมีดังนี้

- ครูยอมรับความรู้สึกของนักเรียน
- ครูยกย่องชมเชยนักเรียน
- ครูยอมรับความคิดเห็นและ/หรือนำความคิดเห็นของนักเรียนไปใช้
- ครูถามคำถาม
- ครูบรรยาย
- ครูใช้คำสั่ง
- ครูตำหนิ, ชู, วิจารณ์
- นักเรียนแสดงพฤติกรรมตอบสนอง
- นักเรียนแสดงพฤติกรรมไม่ตอบสนอง
- นักเรียนแสดงความคิดริเริ่ม
- นักเรียนแสดงพฤติกรรมร้องไห้, ร้องขอ, กล่าวโทษในเรื่องที่เกี่ยวกับตนเอง
- นักเรียนแสดงพฤติกรรมร้องไห้, ร้องขอ, กล่าวโทษในเรื่องที่มีผู้อื่นเกี่ยวข้องด้วย

นักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อครู
เจียมและสับสน

นอกจากนี้แต่ละหัวข้อยังมีตัวอย่างพฤติกรรมที่บัง และสถานการณ์ที่เกิด
พฤติกรรมนั้น ๆ ด้วย ดังมีรายละเอียดในภาคผนวก ข.

1.2 แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน คณะผู้วิจัยได้
ศึกษาทฤษฎีต่าง ๆ เกี่ยวกับพัฒนาการและพฤติกรรมทางสังคมของเด็กระดับปฐมวัย
จากหนังสือ เอกสาร วารสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้นำความรู้ความเข้าใจ
ที่ได้ไปเปรียบเทียบกับพฤติกรรมทางสังคมของเด็กที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบล
นครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม, บ้านเด็กจุฬาฯ และโรงเรียนอนุบาล
ละอออุทิศตามลำดับ พร้อมทั้งจับบันทึกพฤติกรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นด้วย จากนั้นนำ
พฤติกรรมทางสังคมที่รวบรวมทั้งหมดมาจัดทำเป็นหัวข้อพฤติกรรมทางสังคมได้ 26
หัวข้อ ดังนี้

แบ่งปันของให้เพื่อน

ช่วยผู้อื่นทำงานหรือเล่น

ปลอบโยนด้วยคำพูดหรือท่าทาง

สั่ง, บอก, แนะนำ

พุดนำและ/หรือทำนำแล้วเพื่อนร่วมมือหรือทำตาม, พุดชักชวน

เก็บของเมื่อเด็กเล่นแล้ว

พุดและ/หรือทำท่ายอมรับในความผิดที่ตนกระทำ

ชมเชยเพื่อน

ทำตามที่เพื่อนเสนอ

ทำเลียนแบบ

วากฉาว, ชมชู้, พุดก่อกวนผู้อื่น

ทำร้ายร่างกายตนเองหรือผู้อื่น
 เอาของเพื่อนมาทำหรือใช้โดยเพื่อนไม่อนุญาต, ก้าวก่าย
 สิทธิผู้อื่น
 ทำลายสิ่งของ (ทำให้ของเสียหาย)
 ตีกัน, ทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน
 โต้เถียงกัน, ค้ากัน
 แย่งของกัน
 พุคทำพนัน, พุคโอ้อวด
 ขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น, ฝังผู้อื่น (อาจไม่ต้องร้องขอ)
 พุคหรือแสดงท่าทางแล้วผู้อื่นขมหรือหัวเราะ (ล้อเลียน)
 ยึดถือของทุกอย่างเป็นของตน, หวงของ
 ไม่ตอบโต้เมื่อเพื่อนรังแก, ขอมเพื่อนเมื่อเพื่อนก้าวก่าย
 เล่นกับเพื่อน, คุยกับเพื่อน
 ขอยืมสิ่งของเพื่อน
 ปฏิเสธขอเสนอหรือการกระทำของเพื่อน
 ขอมรับความช่วยเหลือจากเพื่อน

2. การหาความเที่ยงและความตรงของเครื่องมือ ดำเนินการตาม
 ขั้นตอนดังนี้

- 2.1 นำแบบสังเกตทั้ง 2 แบบไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ระดับ
 ปริญญา จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาเพื่อปรับปรุงแก้ไขค่านเนื้อหา
- 2.2 การทดลองใช้แบบสังเกตครั้งที่ 1 เพื่อปรับปรุงเนื้อหาและ
 โครงสร้างของแบบสังเกต คณะผู้วิจัยนำแบบสังเกตทั้ง 2 แบบไปทดลองใช้ที่ศูนย์

พัฒนาเด็กเล็กตำบลนครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมซึ่งไม่ได้เป็น
ตัวอย่างประชากร โดยสังเกตและบันทึกพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
เป็นเวลา 20 นาที จากนั้นได้สังเกตและบันทึกพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน
รวม 5 คน ขณะที่อยู่ในห้องเรียนโดยสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนที่ละ
คน คนละ 5 นาที แล้วนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาปรับปรุงแบบสังเกตทั้ง 2 แบบ

2.3 การทดลองใช้แบบสังเกตครั้งที่ 2 เพื่อหาความเที่ยงของ
การสังเกต โดยคณะผู้วิจัยนำแบบสังเกตที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ที่ศูนย์พัฒนา
เด็กเล็กตำบลคลองหนึ่ง อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ซึ่งไม่ได้เป็นตัวอย่าง
ประชากร โดยการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
2 ครั้ง ๆ ละ 20 นาที จากนั้นได้บันทึกพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนรวม 10
คน ขณะที่อยู่ในห้องเรียนโดยสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนที่ละคน คนละ
2 ครั้ง ๆ ละ 5 นาที แล้วนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยง
ของฮอยท์ (Hoyt's Reliability) ได้ผลดังนี้คือ ความเที่ยงของการสังเกต
พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมีค่าเท่ากับ .995 และความเที่ยงของ
การสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนมีค่าเท่ากับ .962 ดังรายละเอียดใน
ภาคผนวก ค.

3. การสุ่มตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรที่ผู้วิจัยใช้ในการวิจัยเรื่องนี้ แยกออกเป็น 2
กลุ่ม ตามลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ศึกษา คือ

กลุ่มที่ 1 ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษาพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์
ระหว่างครูกับนักเรียน เป็นครูและนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 20 ห้องเรียน
จากโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร 20 โรงเรียน ละ 1 ห้องเรียน เป็นโรงเรียน
อนุบาลประจำจังหวัด 4 โรงเรียน อนุบาลเอกชน 16 โรงเรียน ลำดับชั้นตอน

การสุ่มตัวอย่างมีดังนี้

1) สุ่มตัวอย่างเขตการศึกษาทุกภาคภูมิศาสตร์ ภาคละ 1 เขต โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้เขตต่าง ๆ ในแต่ละภาค คือ ภาคเหนือ เขต 8, ภาคกลาง เขต 1, ภาคตะวันออก-เฉียงเหนือ เขต 9 และภาคใต้ เขต 4

2) สุ่มตัวอย่างจังหวัดในเขตการศึกษาที่สุ่มได้จากข้อ 1) เขตการศึกษาละ 1 จังหวัด โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ได้จังหวัดต่าง ๆ คือ เขต 8 จังหวัดลำพูน, เขต 1 จังหวัดนครปฐม, เขต 9 จังหวัดสกลนคร และเขต 4 จังหวัดระนอง

3) สุ่มตัวอย่างโรงเรียน ในจังหวัดที่สุ่มได้จากข้อ 2) เป็นโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด 4 โรง จาก 4 จังหวัด และสุ่มตัวอย่างโรงเรียนอนุบาลเอกชนในจังหวัดดังกล่าว จังหวัดละ 4 โรง โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย แต่เนื่องจากจังหวัดลำพูนและจังหวัดระนองมีโรงเรียนอนุบาลเอกชนไม่ครบ 4 โรง จึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายเพิ่มเติมจากจังหวัดใกล้เคียงที่อยู่ในเขตการศึกษาเดียวกัน ได้โรงเรียนอนุบาลเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดกระบี่ รายชื่อโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากรได้แสดงไว้ในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงรายชื่อโรงเรียนที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบ่งตามภาค เขตการศึกษา จังหวัด และประเภทโรงเรียน

ภาค	เขตการศึกษา	จังหวัด	โรงเรียน	ประเภทโรงเรียน	รวมจำนวนโรงเรียน
ภาคเหนือ	8	ลำพูน	โรงเรียนอนุบาลลำพูน	อนุบาลประจำจังหวัด	5
			โรงเรียนอนุบาลโพนบุญ	อนุบาลเอกชน	
			โรงเรียนอนุบาลเดาห์จิตรวิทยา	อนุบาลเอกชน	
			โรงเรียนจิรพิทยา	อนุบาลเอกชน	
			โรงเรียนคาราวินาศลัย	อนุบาลเอกชน	
ภาคกลาง	1	นครปฐม	โรงเรียนอนุบาลนครปฐม	อนุบาลประจำจังหวัด	5
			โรงเรียนชนูปถัมภ์	อนุบาลเอกชน	
			โรงเรียนอนุบาลจันทรวงศ์	อนุบาลเอกชน	
			โรงเรียนสกลวิทยา	อนุบาลเอกชน	
			โรงเรียนอนุบาลเพ็ญศิริ	อนุบาลเอกชน	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ภาค	เขตการศึกษา	จังหวัด	โรงเรียน	ประเภทโรงเรียน	รวมจำนวนโรงเรียน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	9	สกลนคร	โรงเรียนอนุบาลสกลนคร	อนุบาลประจำจังหวัด	5
			โรงเรียนเทศบาลหนองนาคำ	อนุบาลเอกชน	
			โรงเรียนอนุบาลรวมภักดิ์	อนุบาลเอกชน	
			โรงเรียนสกลราษฎร์อนุบาล	อนุบาลเอกชน	
			โรงเรียนอนุบาลปิยะธิดา	อนุบาลเอกชน	
ภาคใต้	4	ระนอง	โรงเรียนอนุบาลระนอง	อนุบาลประจำจังหวัด	5
			โรงเรียนสหทัยวิทย	อนุบาลเอกชน	
		กระบี่	โรงเรียนสังข์ทองวิทยา	อนุบาลเอกชน	
			โรงเรียนอิศราอนุสรณ์	อนุบาลเอกชน	
			โรงเรียนอนุบาลรามเคหา	อนุบาลเอกชน	

4) กลุ่มตัวอย่างห้องเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย โรงเรียนละ 1 ห้องเรียน กลุ่มที่ 2 ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมทางสังคม เป็นนักเรียนในห้องเรียนซึ่งเป็นตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ที่มีอายุระหว่าง 4-6 ปี โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายห้องเรียนละ 10 คน รวมจำนวนนักเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร 200 คน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลในห้องเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร ดังนี้

4.1 การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ผู้วิจัยเข้าไปสังเกตและบันทึกพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน เป็นรหัสทุก 5 วินาที โดยบันทึกลงในแบบบันทึกพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ ห้องเรียนละ 5 วัน ๆ ละ 40 นาที โดยแบ่งการบันทึกเป็น 2 ครั้ง ๆ ละ 20 นาที รวมเวลาที่สังเกตและบันทึกพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนห้องเรียนละ 200 นาที

4.2 การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน โดยผู้วิจัยสังเกตในช่วงเวลาที่ไม่ได้สังเกตพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ และขณะที่ครูไม่มีพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนที่ผู้วิจัยกำลังสังเกตพฤติกรรมทางสังคม การเก็บรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมทางสังคมนี้ ผู้วิจัยสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนที่ละคนลงในแบบบันทึกพฤติกรรมทางสังคม โดยบันทึกพฤติกรรมนักเรียนแต่ละคนทั้ง 5 วัน ๆ ละ 10 นาที แบ่งการบันทึกเป็น 2 ครั้ง ๆ ละ 5 นาที รวมเวลาที่สังเกตและบันทึกพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนห้องเรียนละ 500 นาที

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 หาความถี่ของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแต่ละห้องเรียน

5.2 หาความถี่ของพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนแต่ละห้องเรียน

5.3 คำนวณโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS

(Statistical Package for Social Sciences) ดังนี้

5.3.1 หาค่าเฉลี่ยของความถี่พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และความถี่เฉลี่ยของพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน

5.3.2 วิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนโดย Subprogram ANOVA (Analysis of Variance)

5.3.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน กับพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนโดย Subprogram Crosstabulation จากการหาค่าความน่าจะเป็นตามวิธีของฟิชเชอร์ (Fisher's exact test)